

Geraffineerd dubbelspel van Gonnie Zeguers-Boere werd Limburgse verzetsleider Jo Lokerman fataal

Vandaag om 09:00 door Hans Goossen

Gonnie Zeguers-Boere wordt afgevoerd in 1944. Afbeelding: uit besproken boek

De Limburgse verzetsleider Jo Lokerman haalde het eind van de Tweede Wereldoorlog niet. Het geraffineerde dubbelspel van Gonnie Zeguers-Boere werd hem fataal.

Op school heeft Allegonda – roepnaam Gonnie – Boere niet zo gek veel te zoeken, in het leven des te meer. De in 1918 geboren dochter van een schoenmaker is gezegend met een vlotte babbel en het vermogen om mannen om haar vinger te winden en maakt die eigenschappen tijdens de Tweede Wereldoorlog te gelde.

Al in het eerste oorlogsjaar rolt ze met haar man Jacques Zeguers – een ‘moetje’ op haar achttiende – in de zwarthandel, zo beschrijft Marie-Cécile van Hintum in haar boek *Lokerman, het tragische oorlogsverhaal van de Limburgse verzetsleider die verraden werd*. Het echtpaar Zeguers-Boere smokkelt er lustig op los, volop profiterend van de goede relaties van Gonnie met de Duitsers. De moeder van drie kinderen organiseert ook fuiven bij haar thuis, waar militairen en SS'ers zich kunnen

vermaken met vrouwelijk schoon. „Wanneer er dan wat veel gedronken was, gebeurden er wel eens dingen die in strijd waren met de goede zeden”, luidt haar wel heel brave verklaring na de oorlog. Die ‘dingen’ zijn in elk geval aanstootgevend genoeg om in 1942 in het gevang te belanden.

De jonge Jo Lokerman. Foto: familiearchief

De zaak komt aan het rollen na een aangifte van een Maastrichtse ambtenaar. Die stapt naar de politie als hij erachter komt dat de logeerpertijen van zijn echtgenote bij Gonnie minder onschuldig zijn dan ze lijken. Onderzoek wijst uit dat op Sint Servaasklooster 37 sprake is van een verkapt borddeel. De Duitse rechtbank in Utrecht veroordeelt Gonnie tot een celstraf van acht weken.

Minnaar

Na het uitzitten van haar straf wordt ze op het hoofdkantoor van de Sicherheitsdienst (SD) ontboden. Daar maakt ze kennis met hoogste baas Max Strobel (in het boek in navolging van Nederlandse justitiële documenten met trema geschreven). Een fanatieke en beruchte nazi die in Limburg flink huishoudt.

De twee krijgen een liefdesrelatie die in de provinciehoofdstad zeker geen geheim is.

„We wisten dat ze een slecht wijf was”, verklaart de Maastrichtse verzetsman Jacques Vrij na de oorlog. In die zin wekt het dan ook verbazing dat treinmachinist Jo Lokerman, de leider van de Maastrichtse afdeling van de Landelijke Organisatie voor Hulp aan Onderduikers (LO), uitgerekend met Zeguers-Boere in zee gaat als zijn

club in 1944 pogingen onderneemt om gevangengenomen collega's vrij te krijgen. Zij biedt zich aan als tussenpersoon voor onderhandelingen over losgeld. Met haar babbel poetst ze in aftastende gesprekken het wantrouwen weg bij Lokerman en de zijnen: ze zoekt verstrooiing in Duitse kringen om haar zorgen te parkeren, maar een moffenmeid is ze naar eigen zeggen allerminst. Integendeel, het is haar al meerdere malen gelukt 'goede' Maastrichtenaars uit de brand te helpen. Van haar intieme relatie met SD-chef Strobel maakt ze absoluut geen geheim, ze presenteert die juist als een sleutel tot succes. Een maand na de eerste contacten neemt Gonnie zelfs onderduikers in huis om haar betrouwbaarheid kracht bij te zetten. Wat ook helpt, is dat inderdaad een gevangene wordt vrijgelaten.

Argwaan

De Duitsers koesteren aanvankelijk misschien nog wel meer argwaan dan het verzet. Richard Nitsch, de minstens zo beruchte rechterhand van Strobel, heeft grote moeite te geloven dat Gonnie serieuze contacten heeft met de Maastrichtse ondergrondse. Alsof de deuren daar zo maar opengaan voor het liefje van de SD-baas. Nitsch laat Gonnie zelfs een tijdje schaduwen om te doorgronden of ze wel de waarheid spreekt.

Groepsfoto van de SD met Max Strobel (vierde van links) en Richard Nitsch (uiterst links). Foto: uit besproken boek

Op 9 mei 1944 klap de val dicht. Met een portefeuille vol losgeld fietst Jo Lokerman naar de woning van Gonnie. Niet wetende dat Strobel en Nitsch zich in de woonkamer hebben verstopt. Na de overhandiging van het losgeld wordt hij in de boeien geslagen en afgevoerd. Het is de eerste van een veertigtal arrestaties die het verzet een klap van jewelste toedienen.

„Als ik nog eens levend in Maastricht kom, zal mijn eerste bezoek weer aan Zeguers zijn”, schijnt Lokerman nog tegen medegevangenen te hebben gezegd. Van dat bezoek is het nooit meer gekomen. Op 11 februari 1945 bezwijkt hij in het concentratiekamp Neuengamme.

VERZETSMAN VAN HET EERSTE UUR

De Duitsers waren nog geen maand in het land toen treinmachinist Jo Lokerman zijn eerste verzetsdaad pleegde. Schrijfster Marie-Cécile van Hintum: „Het welzijn van anderen ging boven dat van hemzelf en zijn gezin.”

Voor de oorlog kwam sociaaldemocraat Jo Lokerman (1901-1945) op voor de rechten van arbeiders, tijdens de bezetting waagde de treinmachinist zijn leven voor joden, onderduikers, neergestorte piloten en ontsnapte krijgsgevangenen. „Hij gleed naadloos het verzet in”, zegt Marie-Cécile van Hintum, schrijfster van het boek over Lokerman. De historica en germaniste schreef het boek in opdracht van de kleinkinderen van de Maastrichtse verzetsleider. Zij wisten wel dat hun opa in het verzet had gezeten, maar niet van de hoed en de rand. De oorlog was binnen de familie jarenlang een heel gevoelig onderwerp. Niet alleen vanwege de traumatische ervaringen van de kinderen Lokerman, ook omdat zoon Wim na de oorlog trouwde met de dochter van een NSB'er. Dat gegeven werd angstvallig geheim gehouden voor moeder Agnes, de weduwe van de verzetsleider. Pas toen de kleinkinderen in 2015 een zelfgemaakt gedenkboek van Jo's dochter Mia ontvingen, kregen ze een beeld van de rol die hun opa in het verzet had gespeeld.

Lokerman bij zijn locomotief. Foto: uit besproken boek

„Hij was geen soldaat van Oranje-type”, stelt Van Hintum. „Een gewone man, iemand die zijn eigen welzijn opzij zette voor dat van anderen. Ook als dat ten koste ging van zijn eigen gezin. Dat zorgde wel eens voor spanningen.”

Wel of niet in het verzet gaan, was voor Lokerman geen keus, meent Van Hintum. De Duitsers waren amper in het land, toen hij door de stad trekkende krijgsgevangenen hielp te ontsnappen door de aandacht van de bewakers af te leiden. Later groeide Lokerman uit tot een van de centrale figuren van de Maastrichtse ondergrondse, totdat hij in 1944 werd verraden. De hoofdstukken over dat verraad zijn bijna thrillerachtig. „Dat fascineerde mij ook enorm”, zegt Van Hintum. Wie haar boek leest, verbaast zich ook over de onvoorzichtigheid waarmee het verzet zo nu en dan te werk ging. Zo zijn er foto's gevonden van vergaderingen van verzetsleiders. „Soms was het misschien wat amateuristisch, maar voor mij overheerst toch de heldhaftigheid. Je moet het maar durven. Lokerman verdient bewondering.”

Marie-Cécile van Hintum - Lokerman, het tragische oorlogsverhaal van de Limburgse verzetsleider die verraden werd, uitg. Balans, 272 pag., €22,99.

Zoon Wim ging na de oorlog persoonlijk achter de verraadster van zijn vader aan

Gonnie Zeguers-Boere werd kort na de bevrijding van Limburg in september 1944 gearresteerd door de Politieke Opsporingsdienst (POD), maar wist te ontsnappen.

Tot grote woede van Ed van de Noordaa, rechercheur en voormalig verzetsman. Hij was de gevangene die in 1944 door de Duitse *Sicherheitsdienst* werd vrijgelaten om het verzet zand in de ogen te strooien. Het stoorde hem enorm dat die 'hoer van de SD' nog vrij rondliep. Omdat Van de Noordaa geen vertrouwen meer had in de POD koos hij voor een onorthodoxe aanpak, met hulp van onder anderen de jonge Wim Lokerman, de zoon van Jo. Zij overmeesterden op een avond Jacques Zeguers, voerden hem af in een bestelbusje. Op een afgelegen plek buiten Maastricht maakten ze hem zo bang dat hij hen naar de verblijfplaats van Gonnie voerde, een spoorwegwachtershuisje tussen Meerssen en Valkenburg. Daar werd Zeguers-Boere voor de tweede keer gearresteerd.

De Bijzondere Rechtbank in Roermond veroordeelde haar drie jaar later tot evenslang wegens verraad dat in totaal zeven verzetsmensen het leven kostte. De procureur-fiscaal had de doodstraf geëist tegen de 'hyena in vrouwenkleren'. Toen de verdachte werd binnengeleid, ging 'een bijna dreigend gemompel' door de propvolle rechtszaal, meldde de *Gazet van Limburg*.

Van het levenslang bleven uiteindelijk acht jaar over. Na medisch onderzoek werd ze in hoger beroep niet volledig toerekeningsvatbaar verklaard. De straf werd omgezet in veertien jaar en tbs. In 1955 kwam ze vrij. In 2005 stierf ze in het Belgische Veldwezelt.